

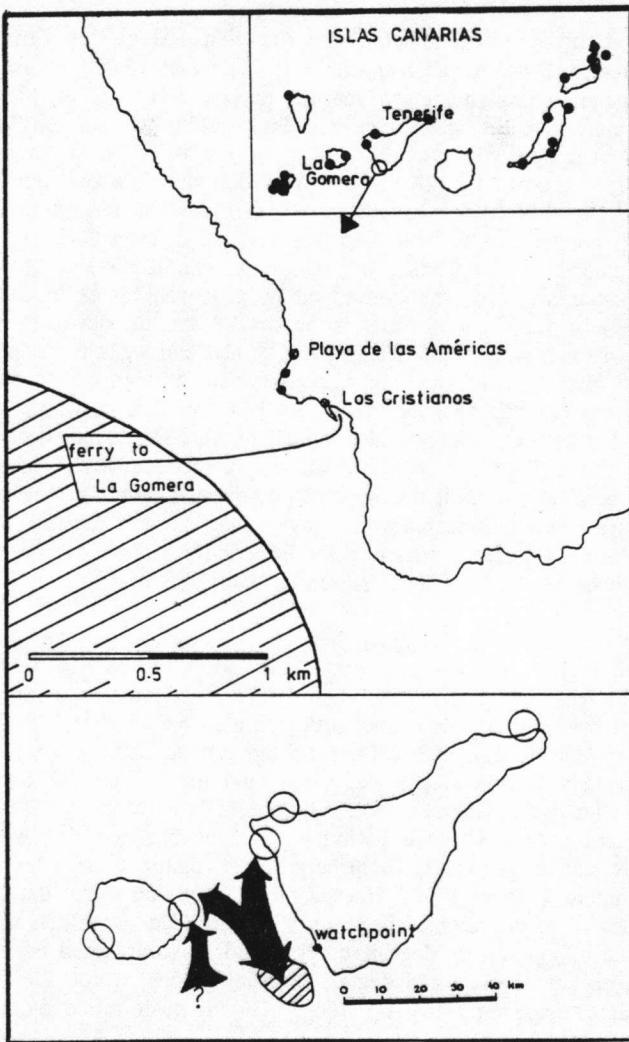
Avond- en ochtendvluchten van Kuhls Pijlstormvogels *Calonectris diomedea borealis* bij ZW Tenerife (Canarische Eilanden), begin mei 1991

Evening and early morning flight movements of Cory's Shearwaters at SW Tenerife (Canary Islands) early May 1991

Tijdens een verblijf van 27 april tot 10 mei 1991 in ZW Tenerife (Canarische Eilanden; figuur 1) was ik in de gelegenheid enige waarnemingen te verrichten aan de dagindeling van de aldaar voor de kust verblijvende Kuhls Pijlstormvogels *Calonectris diomedea borealis*. Observaties gedurende 5 à 10 minuten vanaf diverse plaatsen op de ZW-kust leverden op alle tijden van de dag wel enkele heen en weer vliegende Kuhls Pijlstormvogels op, maar tegen het eind van de dag en vooral in de (korte) avondschemering namen de aantallen vogels sterk toe. In deze korte notitie zal worden getracht de systematische tellingen vanaf de kust (Playa de las Américas en Los Cristianos, figuur 1), gespreid over ochtend, middag en avond (gedurende 39 kwartier tussen 4 en 9 mei), in verband te brengen met enkele losse waarnemingen uit de week ervoor, waarnemingen vanaf de veerboot tussen Tenerife en het buureiland La Gomera verder westelijk (3 mei), waarnemingen verricht tijdens een 'dolfijnen'-cruise enkele kilometers ten ZW van Tenerife (5 mei) en gegevens uit de literatuur.

Duidelijk komt als algemeen beeld naar voren dat na een kortstondige ochtendpiek van zuidwaarts vliegende vogels tussen 07:00 en 07:45u lokale tijd (tot 150 vogels per kwartier; figuur 2), de vliegactiviteit van de Kuhls Pijlstormvogels tot een minimum terugvalt om pas na 18:00u weer flink toe te nemen. Losse waarnemingen op 27 april (13:40-14:15u) en op 2 mei (10:30-10:45u) leverden respectievelijk 15 à 20 vissende en geen enkele Kuhls Pijlstormvogel op. Tijdens de middag en avond vlogen vrijwel alle vogels noordwaarts. Het ging dan om gemiddeld 200-300 exemplaren per kwartier, in het laatste kwartier van de avond (tot 21:00u) toenemend tot meer dan 500. Cumulatief passeerden tussen 18:00 en 21:00u gemiddeld 2516 exemplaren noordwaarts, tegen gemiddeld slechts 399 zuidwaarts tijdens de vroege ochtendpiek.

Op 3 mei 's morgens (10:00-11:30 uur) werden tijdens de overtocht van Tenerife naar La Gomera (figuur 1) 202 Kuhls Pijlstormvogels geteld, waarvan er 120 bijeen zaten in een zwemmende groep en 25 bijeen fourageerden nabij een dolfijn (waarschijnlijk een Tuimelaar *Tursiops truncatus*). Van de overige 57 vogels vlogen er 41 naar N en de rest naar andere richtingen. Op de terugtocht is het beeld geheel anders: van 18:00-19:20u werden minimaal 597 Kuhls Pijlstormvogels gezien, waarvan er 538 noordwaarts vlogen. De grootste concentraties werden vastgesteld vlakbij de respectievelijke kusten van La Gomera en Tenerife. Ook op 5 mei werden waarnemingen op zee verricht. Tijdens een tochtje ten ZW van Los Cristianos en Playa de las Américas tot op zo'n 1.5 km uit de kust werden tussen 11:15 en 12:15u zo'n 250 Kuhls Pijlstormvogels gezien,

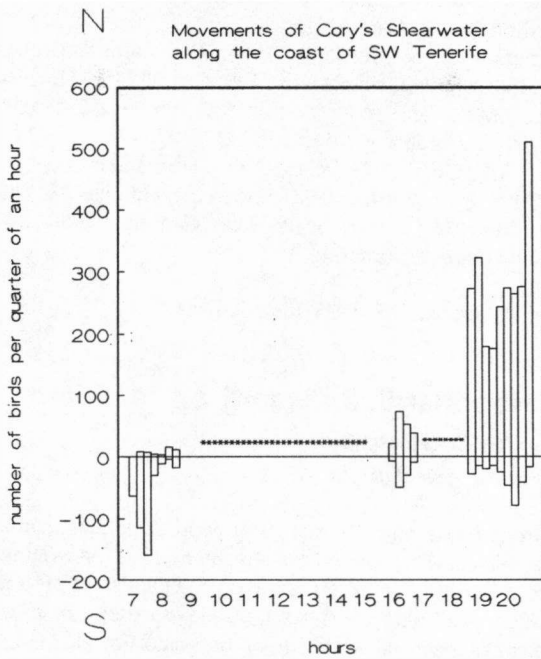
figuur 1. Overzichtkaart van de Canarische Eilanden, Tenerife en La Gomera; met de voornaamste broedkolonies (gesloten en open cirkels), de waarnemingspost, de voornaamste fourageergronden (gearceerd) en de veronderstelde vliegrichtingen (dikke zwarte pijl).

figure 1. Map of the Canary Islands, Tenerife and La Gomera, with the main colonies (closed and open circles), observation site, main foraging area (shaded) and assumed flying directions (fat black arrow) indicated.

veelal fouragerend tussen groepen Tuimelaars (tot zo'n 100 ex.) en één groep van zo'n 30 Grienden *Globicephala melaena*. Toen er vanaf 12:00u noordwaarts gevaren werd, namen de waarnemingen van vliegende vogels sterk af, terwijl er helemaal geen dolfijnen meer werden gezien. Wel troffen we pal ten W van Playa de las Américas nog twee groepen van respectievelijk 70 en 64 zwemmende vogels aan. In de voormiddag (14:10-14:30u) werden vanaf de kust ten N van Playa de las Américas 9 N en 6 Z geteld en van 15:10-16:00u, terugvarend naar Los Cristianos op minder dan een kilometer uit de kust, 3 Z en 2 N. Het algemene beeld is duidelijk: 's morgens in alle vroegte komen Kuhls Pijlstormvogels in relatief geringe aantallen uit het noorden om te gaan fourageren in de wateren voor de ZW-kust van Tenerife, met name op 1-3 km uit de kust bij Los Cristianos. De talrijkheid van de Tuimelaar in dit gebied kan wellicht als indicatie voor de voedselrijkdom van dit stuk zee worden gezien. Midden op de dag beperken de pijlstormvogels hun vliegbewegingen tot het minimum en vaak zijn dan grote groepen rustend op het water te zien. Vanaf de kust wordt dan slechts een enkeling waargenomen. Tegen het eind van de dag komen de vogels echter ineens massaal in beweging, waarbij overwegend noordwaarts wordt gevlogen. Het lijkt erop dat deze bewegingen langs de kusten van zowel Tenerife als La Gomera geconcentreerd worden; tussen beide eilanden in is de overheersende vliegrichting eveneens noordwaarts maar blijven de aantallen geringer.

De Canarische Eilanden herbergen een belangrijke broedpopulatie van de Kuhls Pijlstormvogel. Recente tellingen hebben uitgewezen dat ze op alle eilanden broeden, meestal dichtbij de kusten, maar soms tot op een 5 km het binnenland in. Het gaat hierbij om meer dan 30.000 broedparen, waarvan 7500-10.000 paren zich bevinden op het eilandje Alegranza in het uiterste NO van de archipel (figuur 1; Martín *et al.* 1988). De broedtijd van de Kuhls Pijlstormvogel op de Atlantische eilanden vangt pas aan vanaf eind mei (Cramp & Simmons 1977) en op de Canarische Eilanden vaak zelfs pas in juni (Moreno 1988). Zowel op La Gomera als op Tenerife bevinden de dichtstbijzijnde broedkolonies zich vooral ten N van de genoemde fourageergronden (figuur 1; naar Le Grand *et al.* 1985, Grimmett & Jones 1989). Hoewel niet aangetoond wordt dat de vogels zich 's avonds al in de kolonies begeven, suggereren de besproken waarnemingen wel dat na afloop van de dagelijkse verplichtingen (fourageren en rusten) de nabijheid van de kolonies al vanaf begin mei actief gezocht wordt. Het is niet onaannemelijk dat er een premie rust op vroege vestiging in de broedkolonies.

Summary A combination of systematic seawatches (during 39 quarters of an hour), loose coastal observations and some counts at sea off SW Tenerife (Canary Islands; figure 1) at the end of April and the beginning of May 1991 suggests that most flying activities of Cory's Shearwaters take place in the early morning and, even more, in the late afternoon and evening (figure 2). During the day the birds are mostly seen fishing, often among pods of Bottle-nosed Dolphins, off Los Cristianos, or swimming in dense flocks. The over 30,000 pairs breeding population of the Canary Islands does not start breeding until the end of May or,

figuur 2. Dagritme in vliegbewegingen van Kuhls Pijlstormvogels langs ZW Tenerife, 4-9 mei 1991; gemiddeld aantal ex. per kwartier ($n=39$) noord- en zuidwaarts (* geeft aan dat niet werd waargenomen).

figure 2. Daily rhythm in flying movements of Cory's Shearwaters along SW Tenerife, 4-9 May 1991; average number per quarter of an hour ($n=39$) N and S (* indicates lack of observations).

more often, the beginning of June. Nonetheless, the fact that on both Tenerife and the neighbouring isle of La Gomera the main Cory's Shearwater colonies are found N of the apparently rich fishing grounds off Los Cristianos (the only place where important numbers of dolphins were seen) indicates that many birds are already attracted to the breeding sites at this time of the year. Thus, they abandon their feeding grounds at the end of the day to move towards the colonies. This behaviour could possibly be explained by the assumption that early settling in the colonies might pay off in terms of breeding success.

- Grimmett R.F.A. & Jones T.A. 1989. Important bird areas in Europe. ICBP Technical Publication No. 9, Cambridge.
- Le Grand G., Emmerson K. & Martín A. 1985. The status and conservation of seabirds in the Macaronesian Islands. *In*: J.P. Croxall, P.G.H. Evans & R.W. Schreiber (eds.). Status and conservation of the world's seabirds. ICBP Technical Publ. No. 2, Cambridge, pp. 377-392.
- Martín A., Nogales M., Quilis V., Delgado G., Hernández E., Trujillo O. & Santana F. 1988. Las aves marinas de Canarias. *La Garcilla* 73: 8-11.
- Moreno J.M. 1988. Guía de las aves de las Islas Canarias. Editorial Interinsular Canaria S.A., Santa Cruz de Tenerife.

Maarten Platteeuw, Paletstraat 26, 1825 KS Alkmaar